

Славкова О.П.

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку
Сумського національного аграрного університету*

Журбенко Н.М.

*ст викладач кафедри бухгалтерського обліку
Сумського національного аграрного університету*

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗА РАХУНОК ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

THE IMPROVED PERFORMANCE OF THE ENTERPRISE BY IMPROVING ASSET ACCOUNTING

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена актуальним питанням обліку основних засобів та їх впливу на результати діяльності підприємств. В публікації вивчено напрямки впливу результатів покращення основних засобів на формування прибутку підприємства. Доведено, що в Україні ці питання є досить актуальними для роботи підприємств. Встановлено, що існують проблеми в організації обліку та наведено пропозиції щодо його вдосконалення за рахунок розробки окремих елементів облікової політики.

Ключові слова: основні засоби, облік основних засобів, результати діяльності підприємства, прибуток.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена актуальным вопросам учета основных средств и их влияния на результаты деятельности предприятий. В публикации изучено направления влияния результатов улучшения основных средств на формирование прибыли предприятия. Доказано, что в Украине эти вопросы являются весьма актуальными для работы предприятий. Установлено, что существуют проблемы в организации учета и приведены предложения по его совершенствованию за счет разработки отдельных элементов учетной политики.

Ключевые слова: основные средства, учет основных средств, результаты деятельности предприятия, прибыль.

ANNOTATION

This article is devoted to current issues of fixed assets of their impact on enterprise performance. This publication examined trends influence the results improved on

fixed assets formation profits. Proved that in Ukraine this question is very relevant for enterprises. Found that there are problems in the organization of accounting and are given suggestions for its improvement through the development of individual elements of the accounting policies.

Keywords: fixed assets, fixed assets accounting, the results of the company, profit.

Постановка проблеми. Ефективність роботи підприємств безпосередньо пов'язана з функціонуванням, наявністю та рухом основних засобів, Це в першу чергу пояснюється потребами адміністративного персоналу в неупередженій інформації щодо основних засобів, яка необхідна для розробки стратегії розвитку підприємств, служить підґрунтям для отримання кредитних ресурсів, вкладенням інвестицій. Відповідно від того, наскільки ефективно використовуються основні засоби, ступені їх фізичного та морального зносу залежать результати діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методичних підходів вищезазначених проблем зробили провідні вчені – економісти Ф.Ф. Бутинець, Голов С.Ф., Кірейцев Г.Г., Мосаковський В.Б., Огійчук М.Ф., Соколов Я.В., Пасько О.В. , Пушкар, В.В., Сопко, Л.К. Сук, Л.С. Шатковська та інші. Однак питання впливу обліку основних засобів на результати діяльності підприємств та його особливостей потребують поглибленого дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попередні дослідження хоча й розглядали дану проблему, але не в повній мірі враховували вплив обліку основних засобів на формування прибутку підприємств. Важливість, актуальність та розробка рекомендацій і пропозицій, які б сприяли отриманню додаткового прибутку підприємствами з урахуванням специфіки перехідного періоду, і зумовили вибір теми дослідження.

Формулювання цілей статті. Основною метою статті є обґрунтування та розробка практичних рекомендацій з організації обліку основних засобів та виявлення шляхів їх подальшого вдосконалення для забезпечення ефективного функціонування підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні засоби постійно функціонують у виробничих та невиробничих сферах різних підприємств, в

зв'язку з чим виникає постійне питання щодо участі основних засобів в формуванні прибутку підприємства. Останнім часом існує низка проблем, які негативно впливають на процес управління результатами діяльності підприємства, знижуючи ефективність використання основних засобів.

В першу чергу хочемо звернути увагу на визначення «основні засоби». В економічній літературі існує багато пояснень терміну "основні засоби". С. Покропивний визначає основні засоби як засоби праці, які мають вартість, функціонують у виробництві тривалий час, у своїй незмінній споживчій формі, а їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється (на виконанні роботи або послуги), частинами в міру зношення[1].

У Податковому кодексі України існує інше визначення основних засобів. «Основні засоби» – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [2].

На думку В. Бабича, основні засоби підприємства – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері й вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом[3].

Дослідження показало, що поняття «основні засоби» та «основні фонди» практично тотожні (обидві категорії є вартісними, їх натурально-речові носії ті ж самі, роль у виробничому процесі однакова). Оскільки для визначення

поняття основних засобів принципово важливим є спосіб перенесення вартості на новостворений продукт, тривалість періоду використання у виробничому процесі та можливість збереження при цьому своєї натуральної форми. Водночас, вважаємо, що в сучасних економічних умовах ринкових відносин в Україні, які базуються на різноманітті форм власності, поняття «основні фонди» є тотожним до поняття «основні засоби», так само як і поняття «народні фонди», оскільки функції, що вони їх виконують, однакові, мета діяльності (тобто прибуток) також.

Для встановлення єдиної оцінки основних засобів періодично проводять їх переоцінку, під якою розуміють зміну вартості основних засобів з метою приведення їх у відповідність з сучасними умовами відтворення. Основними завданнями переоцінки є усунення змішаної оцінки основних засобів за цінами різних років, встановлення цін, що відповідають суспільно необхідним затратам праці на виробництво основних засобів, визначення фактичного зносу засобів праці [4].

На основі даних статистичного обліку основних засобів, який здійснюється за допомогою форми 11-ОЗ «Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію (знос)», що затверджена Наказом Держкомстату від 03. 12. 2003р. №431 [5] проаналізуємо наявність основних засобів на підприємствах. Ця форма статистичної звітності щорічно надається підприємствами усіх форм власності і видів діяльності (таблиця 1).

Таблиця 1

Вартість основних засобів у 2000–2014 роках в Україні

Найменування показника	роки				2014 р. до 2000р. (+/-)
	2000	2005	2010	2014	
первісна (переоцінена) вартість (у фактичних цінах на кінець року, млн. грн.)	828822	1276201	6648861	13752117	12923295
залишкова вартість (у фактичних цінах на кінець	466448	661565	1731296	2274922	1808474

року, млн. грн.)					
Ступінь зносу, у %	43,7	49,0	74,9	83,5	39,8

Джерело: розраховано автором на основі [6]

Аналіз наявності та руху основних засобів показує, що за період з 2000 до 2014 року змінилася вартість основних засобів, а саме на 1292395,00 млн. грн. Негативна тенденція спостерігається стосовно ступеню зносу основних засобів який збільшився з 43,7% в 2000 році до 83,5% в 2014 році.

Ефективність функціонування кожного виробничого підприємства в значній мірі залежить від обґрунтованої побудови облікової політики підприємства, яке формує підприємству вигоди, які були отримані від використання об'єктів основних засобів. Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому основними шляхами її удосконалення визначені наступні [7]:

- вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію завдань, поставлених перед обліком основних засобів;
- розробка та запровадження удосконалених форм носіїв облікової інформації, найбільш адаптованих до структури, змісту та характеру інформації;
- розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань;
- розробка та запровадження раціональної технології вирішення облікових завдань, що забезпечить злагоджене функціонування облікового механізму.

До утримання основних засобів в першу чергу відносяться ремонти та технічне обслуговування основних засобів.

З метою аналізу даних щодо обслуговування основних засобів ми пропонуємо наступні субрахунки, які можна використовувати для аналізу основних засобів (таблиця 2).

Таблиця 2

Субрахунки для аналізу основних засобів

Найменування рахунку	23 рахунок	91 рахунок	92 рахунок	93 рахунок
Найменування субрахунків	234 – технічне обслуговування	914	924	934
	235 – поточний ремонт	915	925	935
	236 – капітальний ремонт	916	925	936
	237 гарантійний ремонт	917	927	937

Джерело: власна розробка

Важливим з нашої точки зору є термін перебування основних засобів на ремонті, тому що це безпосередньо впливає на ефективність функціонування основних засобів.

Визначення цього терміну дозволить оцінити ефективність основних засобів та прийняти управлінське рішення щодо необхідності їх подальшого використання.

Враховуючи те, що приблизно 75% підприємств використовують для роботи впровадження даних змін можливе та дозволить отримувати необхідну інформацію в інтерактивному режимі.

Використання комп'ютерної техніки з відповідним налаштування дозволяє не тільки оперативно отримувати інформацію про рух, наявність та знос основних засобів а й оцінити показники ефективності їх використання до яких можна віднести: фондоемність, фондovіддача, рентабельність, інтегральні показники.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене можливо сказати, що правильний облік основних засобів дозволить не тільки сформувати інформаційну базу щодо наявності та руху основних засобів а й впливати на

формування ефективного механізму їх використання. Подальші наші дослідження ми будимо направляти на оцінку впливу формування політики на показники ефективності діяльності підприємств.

Бібліографічний список:

1. Економіка підприємства [Текст] : підручник для студ. екон. вузів і фак. : в 2. т. / ред. С. Ф. Покропивний ; Київ. екон. ун-т. - К. : Хвиля-Прес, 1995 . Т. 1. - [Б. м.] : [б.в.], 1995. - 393 с.
2. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Бабич В.В. Бухгалтерський учет на підприємствах малого бізнесу в Україні / В.В. Бабич, Е.И. Свидерський. – 2-е изд., испр. и доп. – К.: ОНПИ Либра, Укр. ИНТЗИ, 1992.- 160с.
4. Горкавий В.К., Карповець О.М. Методологічні засади аналізу наявності і відтворення основних засобів [Електронний ресурс] / В.К. Горкавий, О.М. Карповець - Режим доступу: [file:///C:/Users/1/Downloads/Vkhnau_ekon_2013_3_12%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/1/Downloads/Vkhnau_ekon_2013_3_12%20(1).pdf).
5. Жук, О. Статистична звітність [Текст] / О. Жук, А. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – №8-9. – С. 74-87.
6. Вартість основних засобів у 2000–2014 роках. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Шуліка Ю.О. Удосконалення обліку й аудиту основних засобів на прикладі ДП «Гірник» / Ю.О. Шуліка, О.Г. Лищенко // Держава та регіони: Економіка та підприємництво. – 2010. – №4. – С. 201-205.